

Borttagande av kravet på samtycke för behandling av vissa personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas regeringens proposition 2010/11:42 Borttagande av kravet på samtycke för behandling av vissa personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och tre följdmotioner.

Propositionen innehåller ett förslag till ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Ändringen är i huvudsak föranledd av den s.k. sjukförsäkringsreformen och den s.k. etableringsreformen. Lagförslagen kompletterar ändringar som redan genomförts i denna lag enligt förslag i budgetpropositionen för 2011. Förslaget innebär att kravet på samtycke för behandling av vissa känsliga och ömtåliga personuppgifter tas bort. Det ska dock alltjämt krävas att uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det.

Dessutom föreslås dels en följdändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring med anledning av införandet av socialförsäkringsbalken, dels en ändring i semesterlagen (1977:480).

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2011.

Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionerna. Företrädarna för Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet följer upp sina respektive motioner i reservationer, de senare gemensamt.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Ändringar i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	5
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Motionerna	9
Ställningstagande	11
Övriga lagförslag	15
Propositionen och utskottets ställningstagande	15
Reservationer	17
1. Avslag på förslaget till ändring i Arbetsförmedlingens registerlag, punkt 1 (MP, V)	17
2. Konsekvensanalys m.m., punkt 3 (S)	20
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	23
Propositionen	23
Följdmotionerna	23
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	24

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på förslaget till ändring i Arbetsförmedlingens registerlag

Riksdagen avslår motionerna
2010/11:A5 av Josefin Brink m.fl. (V) och
2010/11:A6 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP).

Reservation 1 (MP, V)

2. Antagande av lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag i bilaga 2 till

1. lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
2. lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
3. lag om ändring i semesterlagen (1977:480). Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:42 punkterna 1–3.

3. Konsekvensanalys m.m.

Riksdagen avslår motion
2010/11:A4 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 1–4.

Reservation 2 (S)

Stockholm den 3 februari 2011

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Tomas Tobé

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Tobé (M), Maria Plass (M), Katarina Brännström (M), Maria Stenberg (S), Gustav Nilsson (M), Patrik Björck (S), Hans Backman (FP), Ann-Christin Ahlberg (S), Annika Qarlsson (C), Johan Andersson (S), Lars-Axel Nordell (KD), Sven-Olof Sällström (SD), Josefin Brink (V), Jenny Petersson (M), Kerstin Nilsson (S), Ingemar Nilsson (S) och Ulf Holm (MP).

Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlas regeringens proposition 2010/11:42 Borttagande av kravet på samtycke för behandling av vissa personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och tre följdmotioner. Propositionen innehåller tre lagförslag, nämligen ändringar i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och semesterlagen (1977:480).

Till grund för det förstnämnda lagförslaget ligger en promemoria som har utarbetats inom Arbetsmarknadsdepartementet, Borttagande av samtyckeskravet för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (Ds 2010:33). Promemorian har remissbehandlats. Lagrådet har yttrat sig över regeringens lagförslag som, bortsett från den föreslagna tidpunkten för ikraftträdande, är likalydande med promemorians förslag.

Övriga lagförslag har inte granskats av Lagrådet.

I enlighet med förslag i budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1, utg.omr. 14, 2010/11:AU2, rskr. 2010/11:126) genomfördes ändringar i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten som trädde i kraft den 31 januari 2011. Lagändringarna hade anknytning till den s.k. etableringsreformen som avser nyanlända invandrare. Syftet var bl.a. att göra det möjligt med elektronisk överföring av information mellan de myndigheter som ska samverka på området. Vissa förslag syftade till att mer allmänt göra lagen mer ändamålsenliga och anpassade till Arbetsförmedlingens uppdrag och verksamhet.

Under beredningen av detta ärende har muntliga upplysningar lämnats vid utskottets sammanträde den 27 januari 2011 av företrädare för dels Arbetsförmedlingen genom stabschefen Jan-Olof Dahlgren och chefsjuristen Catharina Sojde, dels Datainspektionen genom chefsjuristen Hans-Olof Lindblom och jurist Anna Hörnlund. Arbetsförmedlingen har även lämnat in en promemoria inför mötet med utskottet.

Motionerna refereras fortsättningsvis utan angivande av årtal (2010/11).

Utskottets överväganden

Ändringar i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Bakgrund

Lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten trädde i kraft den 2 augusti 2002 och ersatte då lagen (1994:459) om arbetsförmedlingsregister. Lagen innehåller de särregler som har ansetts nödvändiga för Arbetsförmedlingens del i förhållande till reglerna i *personuppgiftslagen* (1998:204), förkortad PUL. Genom PUL genomfördes EU:s direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (Dataskyddsdirektivet). PUL är generellt tillämplig, men om det i en annan lag eller i en förordning har meddelats avvikande bestämmelser så gäller de bestämmelserna. En sådan särskild lag eller förordning brukar kallas registerförfattning. Sedan slutet av 1990-talet har det utarbetats en mängd sådana författningar på olika områden. Lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten benämns fortsättningsvis i betänkandet Arbetsförmedlingens registerlag eller enbart registerlagen.

Arbetsförmedlingens registerlag är tillämplig för behandling av personuppgifter i Arbetsförmedlingens verksamhet som gäller arbetssökande, arbetsgivare, kontaktpersoner och andra personer som omfattas av denna verksamhet. I lagen finns särskilda bestämmelser om vilka personuppgifter som får behandlas i en databas.

I lagen anges ett antal *ändamål* för vilka personuppgifter får behandlas. Reglerna tar i första hand sikte på behandling av personuppgifter för Arbetsförmedlingens egen verksamhet, de s.k. primära ändamålen. Dit hör handläggning av ärenden som rör den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, publicering av platsinformation, planering, metodutveckling, tillsyn, uppföljning m.m. och för framställning av avidentifierad statistik. Bland ändamålen ingår också visst internationellt samarbete på det arbetsmarknadspolitiska området. Enligt lagen är behandling av personuppgifter även tillåten för att Arbetsförmedlingen ska kunna tillhandahålla personuppgifter till andra myndigheter och organ som behöver uppgifterna i sina respektive verksamheter, de s.k. sekundära ändamålen. Enligt dessa regler får Arbetsförmedlingen behandla personuppgifter för en viss del av verksamheten inom bl.a. Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, arbetslöshetskassorna och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

Med *känsliga personuppgifter* avses i PUL uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening. Dit hör även personuppgifter som gäller hälsa eller sexualliv. Som huvudregel är det enligt PUL förbjudet att behandla sådana uppgifter, men det finns vissa undantag, t.ex. om den enskilde samtyckt till behandlingen eller om behandlingen är nödvändig i vissa fall som anges i lagen. Enligt 8 § registerlagen får Arbetsförmedlingen behandla sådana uppgifter. Det gäller även personuppgifter om lagöverträdelse m.m. som avses i 21 § PUL. För båda typerna av uppgifter gäller att de ska ha lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det.

Enligt 9 § registerlagen gäller dock inskränkningar när det gäller behandlingen av känsliga personuppgifter i en *arbetsmarknadspolitisk databas*. Med detta menas i lagen en samling personuppgifter som med hjälp av automatiserad behandling används gemensamt i verksamheten för de ändamål som anges i lagen. När det gäller behandling i en arbetsmarknadspolitisk databas får inga andra känsliga personuppgifter enligt PUL behandlas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa. Förutsättningen för att sådana uppgifter ska få behandlas är att de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det och den enskilde skriftligen har samtyckt till detta. Motsvarande gäller för personuppgifter om sociala förhållanden samt omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild, s.k. *ömtåliga personuppgifter*. En enskild kan när som helst återkalla ett tidigare lämnat samtycke.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att kravet på samtycke för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter i en arbetsmarknadspolitisk databas tas bort, vilket sker genom en ändring i 9 § registerlagen. Det ska dock alltjämt krävas att uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det.

Propositionen innehåller en redogörelse för den *rättsliga bakgrunden*, däribland bestämmelserna om skyddet för den personliga integriteten i regeringsformen (RF), den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen), EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och EU:s dataskyddsdirektiv. Den nya bestämmelsen i 2 kap. 6 § RF som gäller från den 1 januari 2011 och som innebär ett stärkt skydd för den personliga integriteten nämns särskilt. Regeln innebär att var och en, utöver vad som i övrigt gäller enligt paragrafen, gentemot det allmänna är skyddad mot ”betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden”. Det är inte fråga om någon absolut rättighet. Den kan inskränkas i lag under förutsättning att det sker för att tillgodose ett ändamål som är

godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Begränsningarna får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett begränsningarna och de får inte heller sträcka sig så långt att de utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen.

I propositionen tecknas också den *arbetsmarknadspolitiska bakgrunden* med Arbetsförmedlingens tydligare och allt större ansvar för grupper av människor som står långt från arbetsmarknaden. Det har medfört insatser som riktar sig särskilt till grupper som nyanlända invandrare, långtidssjukskrivna och personer som har varit föremål för åtgärder inom kriminalvården. Dessa förändringar har enligt regeringen medfört ett ökat behov för Arbetsförmedlingen att kunna hantera olika typer av personuppgifter som många gånger kan vara av känslig natur. Även den reform som innebär att Arbetsförmedlingen i utökad omfattning engagerar kompletterande aktörer i form av externa jobbcoacher, etableringslotsar och utbildningsanordnare har påverkat verksamheten. Införandet av valfrihetssystem i verksamheten kommer enligt propositionen också att påverka Arbetsförmedlingens uppdrag och ställa krav på nya arbetsätt och rutiner. Regeringen aviserar ytterligare ändringar med samma syfte som de tidigare genomförda ändringarna och det nu framlagda förslaget, dvs. att göra myndigheternas registerlagar modernare, mer ändamålsenliga och bättre anpassade till respektive myndighets uppdrag och verksamhet.

Propositionen beskriver också utvecklingen av s.k. *e-förvaltning*. Myndigheterna försöker att dra nytta av ny informations- och kommunikationsteknik (IT) i syfte att förbättra effektiviteten i sina respektive verksamheter. Begreppet används också för att beskriva statsförvaltningens användning av IT för utbyte av information och tjänster med medborgare, företag och andra delar av förvaltningen. E-förvaltning är ett prioriterat område för regeringen. Flera myndigheter, däribland Migrationsverket och Försäkringskassan, har i dag lagliga möjligheter att arbeta med digitala ärendehanteringssystem. I en elektronisk akt samlas all information i ärendet i elektronisk form, vilket innebär att papperslagring av uppgifter ersätts eller kombineras med lagring av uppgifter på medium för automatiserad behandling. Regeringen hänvisar till propositionen om ökat elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter (prop. 2007/08:160). Arbetsförmedlingen och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen har i regleringsbrev fått i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits och planerats för att öka det elektroniska informationsutbytet inom den offentliga förvaltningen.

Enligt propositionen finns det behov av att i Arbetsförmedlingens handläggning behandla olika typer av känsliga eller ömtåliga personuppgifter, t.ex. om hälsa och sociala förhållanden, för att den enskilde ska ges rätt stöd och service och kunna anvisas till rätt arbete eller till en lämplig arbetsmarknadspolitisk insats. Det faktum att den enskilde har varit långtidssjukskriven eller har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga kan dessutom kvalificera honom eller henne till ett visst

arbetsmarknadspolitiskt program eller en viss insats. Regeringen antar att behovet av att behandla känsliga och ömtåliga personuppgifter kommer att öka ytterligare med anledning av reformerna som redovisats ovan.

I propositionen framhålls också vikten av att de arbetsmarknadspolitiska insatserna kan följas upp och utvärderas på ett bra sätt, vilket underlättas om de uppgifter som myndigheten behöver kan behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas.

Problemen med det nuvarande kravet på skriftligt samtycke sammanfattas enligt följande.

– Det har alltmer kommit att innebära ett hinder för Arbetsförmedlingens möjligheter och ambitioner att utnyttja ny teknik för att åstadkomma effektivare och mer ändamålsenliga rutiner, däribland att ta emot information från andra myndigheter, t.ex. från Migrationsverket. Detta är viktigt för att handläggaren ska kunna förbereda sig inför etableringssamtalet med en nyanländ invandrare och påbörja upprättandet av etableringsplanen.

– Det försvårar möjligheterna för Försäkringskassan att elektroniskt lämna uppgift till Arbetsförmedlingen om datum för anmälan av sjukdomsfall vid deltagande i arbetsmarknadspolitiska program.

– Det försvårar för Arbetsförmedlingen att handlägga och fatta beslut i vissa ärenden i ärendehanteringssystemen som därför måste handläggas manuellt enligt särskilda rutiner, t.ex. beslut om anvisning till arbetsmarknadspolitiska program eller insatser, där själva grunden för beslutet avslöjar en känslig personuppgift om exempelvis hälsa. Andra exempel är s.k. avaktualisering eller beslut om återkallelse på någon grund som avslöjar känsliga eller ömtåliga personuppgifter och ärenden om etableringsersättning m.m.

– Det är administrativt betungande eftersom den enskilde ofta måste kallas in till ett särskilt möte på Arbetsförmedlingen för att skriva under en samtyckesblankett.

– Det leder till att det databaserade underlag som används för uppföljning, utvärdering och framställning av avidentifierad statistik inte blir fullständigt, eftersom det alltid finns personer som inte lämnar sitt skriftliga samtycke till behandlingen av uppgifterna.

Regeringen anser att det finns starka sakliga skäl som talar för att samtyckeskravet bör tas bort och hänvisar till att det är en bedömning som flera remissinstanser gör.

Regeringens samlade bedömning är att viktiga allmänna intressen talar för ett borttagande av samtyckeskravet. Efter en analys av effekterna för den personliga integriteten kommer regeringen fram till att tillräckliga skyddsåtgärder har vidtagits för att garantera ett fullgott integritetsskydd. Ändringen får enligt regeringen anses utgöra en begränsning av den personliga integriteten som står i rimlig proportion till de ändamål som ändringen är avsedd att tillgodose. Den kan därmed inte heller anses strida

mot vare sig regeringsformens eller Europakonventionens bestämmelser om skydd för den personliga integriteten. Regeringen hänvisar också till de begränsningar som ligger i ändamålsregleringen och den detaljerade regleringen av de uppgifter som får behandlas. Inga andra känsliga personuppgifter än de som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får behandlas, och känsliga och ömtåliga personuppgifter får inte behandlas annat än om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. Tillsammans med det skydd för uppgifterna som följer av bestämmelserna om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) anser regeringen att det ges tillräckligt skydd för den personliga integriteten. Regeringen hänvisar även till möjligheten att genom en förordning ytterligare begränsa behandlingen av personuppgifter som kan anses särskilt känsliga från integritetssynpunkt.

Regeringen anser att den nya regeln bör träda i kraft så snart som möjligt med hänvisning till att de nya reglerna för långtidssjukskrivna och etableringsreformen redan har trätt i kraft. Regeringen föreslår att ikraftträdande sker den 1 april 2011, vilket bedöms som tidigast möjliga datum.

Motionerna

Tre kommittémotioner, av Socialdemokraterna, Miljöpartiet respektive Vänsterpartiet, har väckts med anledning av propositionen. De två sistnämnda partierna yrkar avslag på propositionen i denna del medan Socialdemokraterna föreslår ett antal tillkännagivanden till regeringen.

Socialdemokraterna framför i motion A4 att det föreslagna borttagandet av samtyckeskravet kan innebära fördelar för den enskilde, exempelvis snabbare, mindre omständlig och framför allt mer adekvat service. Det kan också förenkla och effektivisera arbetet för de berörda myndigheterna. Partiet anser dock att det vid behandling av känsliga personuppgifter ställs särskilt höga krav på den tekniska och organisatoriska säkerheten. Den samlade tillgången till och spridningen av känsliga personuppgifter måste bli så liten som möjligt. Partiet anser att ett borttagande av samtyckeskravet ställer högre krav på att Arbetsförmedlingen arbetar aktivt med sina interna säkerhetsrutiner och ser över behörighetstilldelningen i systemen. Känsliga personuppgifter bör endast få behandlas i sådana datasystem där tillgången till uppgifterna rent tekniskt kan begränsas till de handläggare som verkligen har behov av uppgifterna. Enligt motionen är det viktigt att Arbetsförmedlingen involverar Datainspektionen i arbetet med att se över behörighetstilldelning, arbetsmetoder m.m. ur ett integritets- och datasäkerhetsperspektiv med målet att tekniska system, arbetsrutiner och rutiner för behörighetsdelning uppfyller inspektionens krav på ett fullgott behörighetsystem. Det är av yttersta vikt att Arbetsförmedlingen har sina nya system och arbetsrutiner på plats så snart som möjligt (*yrkande 2*). Dessa nya system och rutiner är också en förutsättning för att Arbetsförmedlingen på sikt ska få övergå till ett digitalt ärendehanteringssystem. Nya rättsliga möj-

ligheter att behandla känsliga personuppgifter ska enligt motionen inte få tas i anspråk förrän Arbetsförmedlingen har rutiner och tekniska lösningar på plats för att kunna garantera en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd (*yrkande 3*). Socialdemokraterna yrkar att regeringen ska komma tillbaka till riksdagen med en redogörelse för hur Arbetsförmedlingens tekniska system, arbetsrutiner och rutiner för behörighetsdelning har uppfyllt kraven på ett fullgott behörighetssystem (*yrkande 4*). Slutligen yrkas att det skyndsamt genomförs en konsekvensanalys (*yrkande 1*).

Miljöpartiet hänvisar i motion A6 till att flera remissinstanser avstyrkt förslaget och att det enligt remissvaren krävs en mer omfattande och djup analys av hur den personliga integriteten ska kunna upprätthållas. Ett borttagande av samtyckeskravet är ett synnerligen stort ingrepp i den enskildes integritet. För att det ska kunna godtas är det nödvändigt att säkerställa att de aktuella uppgifterna inte används i otillbörliga syften eller att informationen sprids till obehöriga. Partiet säger sig inte tvivla på att regeringens syfte med den föreslagna förändringen är gott, dvs. hindra att ärendehantering drar ut på tiden och att enskilda människor får vänta alltför länge på det stöd som de är berättigade till. Mot den bakgrunden är det dock djupt olyckligt att regeringen inte berett frågan på ett tillräckligt seriöst sätt. Förarbetet är enligt motionen präglad av slarv, remisstiden har varit alltför kort, och man har i hög grad bortsett från de synpunkter som lämnats av viktiga remissinstanser. Det saknas också statistik om hur många människor som förs mellan systemen och försäkringarna, vilket gör det svårt att få grepp om problemets omfattning. Den sammantagna bedömningen av förslaget är att rättssäkerheten får stå tillbaka till förmån för förenkling och snabbhet. Miljöpartiet anser att propositionen därför bör avslås i denna del.

Vänsterpartiet anför följande i motion A5 till stöd för avslagsyrkandet. I och med informationsteknikens utveckling lagras numera en stor mängd uppgifter om enskilda personer i olika databaser. Det är därför viktigt att personuppgifter skyddas från behandling som innebär ett obefogat intrång i den personliga integriteten. Skyddet för den personliga integriteten försämrar avsevärt om kravet på samtycke tas bort, och det är ytterst tveksamt om tillräckliga åtgärder har vidtagits för att garantera ett fullgott skydd. Lämpligheten kan ifrågasättas, särskilt med tanke på att Arbetsförmedlingen anförtrors fler känsliga och ömtåliga personuppgifter än tidigare. Kravet på samtycke är enligt partiet en viktig grund för den personliga integriteten. Om integritetsskyddet luckras upp riskerar tilliten till Arbetsförmedlingen att minska. Känsliga och ömtåliga personuppgifter bör behandlas enligt högt ställda krav på personlig integritet och rättssäkerhet, och det gäller särskilt kraven på teknisk och organisatorisk säkerhet. Vänsterpartiet betvivlar inte uppgiften att kravet på skriftligt samtycke utgör ett hinder i arbetet med att införa e-förvaltning, men eftersom dessa system också innebär ökad risk för spridning av integritetskränkande personuppgifter är det viktigt att göra en noggrann intresseavvägning. Effektivitetsförde-

larna måste vägas mot de nackdelar det innebär för den enskilde att, som det beskrivs i motionen, följas av informationsfiler med sjukdomshistoria m.m. Omgivningens fördomar, rädslor och negativa attityder utgör ett stort hinder vid arbetssökande. Erfarenheterna av att känsliga uppgifter sprids mellan olika myndigheter och vårdgivare, i medierna och till allmänheten är ytterligare ett argument för att slå vakt om kravet på samtycke. Vänsterpartiet anser slutligen att det hade varit att föredra om regeringen lagt fram ett genomarbetat helhetsförslag tillsammans med en konsekvensanalys av de sammantagna förändringarna i integritetsskyddet. Det hade då varit betydligt enklare både för remissinstanser och för riksdagen att överblicka följderna av de föreslagna förändringarna.

Ställningstagande

Allmänna överväganden

Det finns enligt utskottets mening en rad sakliga skäl som talar för att samtyckeskravet bör tas bort. Det är också en uppfattning som framförts av flera remissinstanser. Det handlar om att kunna åstadkomma en mer effektiv och rättssäker verksamhet genom s.k. e-förvaltning och genom ett helt digitalt ärendehanteringssystem. Kravet på skriftligt samtycke för all digital behandling av personuppgifter som i lagen definieras som känsliga och ömtåliga begränsar Arbetsförmedlingens möjligheter till hantering av digitala dokument. Som sägs i propositionen medför Arbetsförmedlingens utökade ansvar för målgrupper som nyanlända invandrare och långtidssjukskrivna även ett ökat behov av att kunna behandla känsliga och ömtåliga personuppgifter. Det nuvarande kravet på skriftligt samtycke skapar en omfattande administration enligt särskilda rutiner, vilket är mindre effektivt och mer resurskrävande.

De föreslagna förändringarna bör enligt utskottets mening kunna underlätta Arbetsförmedlingens verksamhet, vilket innebär att personella resurser kan frigöras som i stället kan användas för ett mer aktivt förmedlingsarbete.

Att ta bort samtyckeskravet är också en förutsättning för att Arbetsförmedlingen ska kunna använda sig av ett system med direkta elektroniska överföringar av information om känsliga och ömtåliga personuppgifter mellan förmedlingens databaser och t.ex. Migrationsverkets och Försäkringskassans databaser.

En annat viktigt skäl är att öka förutsättningarna för att följa upp och utvärdera verksamheten, något som Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) framfört i sitt remissyttrande. Ett krav på samtycke leder generellt sett till en sämre datakvalitet. Även sett ur Arbetsförmedlingens perspektiv kan samtyckeskravet leda till ofullständig och mindre tillförlitlig avidentifierad statistik, vilket försvårar uppföljning och utvärdering av Arbetsförmedlingens insatser.

Som utskottet ser saken handlar det i grunden om att Arbetsförmedlingen på ett effektivt och rättssäkert sätt ska kunna erbjuda bra och fungerande insatser som är anpassade till den enskildes behov. Det gäller inte minst grupper som ofta står långt från arbetsmarknaden, som t.ex. nyanlända flyktingar och långtidssjukskrivna.

Om lagförslaget inte genomförs, kommer regeringens och riksdagens målsättning att informationsöverföringen mellan myndigheter ska effektiviseras inte att kunna uppnås i Arbetsförmedlingens verksamhet. Utskottet noterar i sammanhanget att regeringens proposition Utökad elektroniskt informationsutbyte (prop. 2007/08:160) förefaller ha varit politiskt okontroversiell. Ingen motion väcktes med anledning av propositionen (2008/09:KU2, rskr. 2008/09:28). Även Arbetsförmedlingens interna arbete för en effektivare handläggning genom e-förvaltning kan antas bli försvårat.

Utskottet ansluter sig med detta till regeringens bedömning att ett slopat krav på samtycke för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter kan motiveras av *viktiga allmänna intressen*.

Ett slopat samtyckeskrav väcker dock frågan om hur den *personliga integriteten* kan skyddas. Som anges i propositionen kan förslaget antas medföra att en viss ökad mängd av känsliga och ömtåliga personuppgifter kommer att hanteras i de arbetsmarknadspolitiska databaserna. Detta kan innebära en ökad risk för otillbörligt intrång i den personliga integriteten.

Utgångspunkten i propositionen har varit att förslaget ska utgöra en lämplig avvägning mellan intresset av skydd för enskildas personliga integritet och kravet på effektiva och ändamålsenliga rutiner för Arbetsförmedlingens verksamhet.

Frågan är om lagstiftningen i övrigt kan erbjuda ett sådant skydd för den enskildes integritet att det kan anses att tillräckliga skyddsåtgärder har vidtagits. I propositionen görs en genomgång av regleringen för Arbetsförmedlingen jämfört med den för Migrationsverket och Försäkringskassan – en analys som Datainspektionen efterlyst i sitt remissyttrande med anledning av departementspromemorian Ds 2010:33. Det gäller de ändamål för vilka behandling av personuppgifter är tillåten och vilka personuppgifter som får behandlas för ett visst ändamål, vilka känsliga personuppgifter som över huvud taget får behandlas och kriterier för detta, begränsningar av tillåtna sökbegrepp, regler om s.k. direktåtkomst och intern behörighetstildelning och gallringsregler. Jämförelsen utmynnar i att regleringen för Arbetsförmedlingens del, även när det nu framlagda förslaget har genomförts, ger ett skydd som får anses vara likvärdigt med det som gäller för de två andra myndigheterna. Regeringen drar slutsatsen att de begränsningar som ligger i ändamålsregleringen och den detaljerade regleringen av de uppgifter som får behandlas tillsammans med det skydd för uppgifterna som ges genom bestämmelserna om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) får anses utgöra ett tillräckligt skydd för den personliga integriteten. Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringens i denna fråga.

Enligt utskottets mening medför dock ett slopat samtyckeskrav att högre krav måste ställas på Arbetsförmedlingens interna säkerhetsrutiner och behörighetstilldelningen i systemen. Denna åsikt framförs även av regeringen, och utskottet noterar att även Socialdemokraterna är av denna mening.

Det kommer att bli än viktigare än tidigare att endast de handläggare hos Arbetsförmedlingen som verkligen har behov av personuppgifterna har tillgång till dem och att dessa handläggare inte har tillgång till fler uppgifter än vad som är nödvändigt. Målet måste vara att Arbetsförmedlingens tekniska system, arbetsrutiner och rutiner för behörighetstilldelning uppfyller Datainspektionens krav på ett fullgott behörighetssystem.

För utskottet är det avgörande att Arbetsförmedlingen har sina nya system och arbetsrutiner på plats så snart som möjligt. Utskottet vill särskilt betona det som sägs i propositionen om att dessa nya system och rutiner är en förutsättning för att Arbetsförmedlingen på sikt ska få övergå till ett digitalt ärendehanteringssystem. Nya rättsliga möjligheter att behandla känsliga personuppgifter ska enligt regeringen inte få tas i anspråk förrän myndigheten har rutiner och tekniska lösningar på plats för att kunna garantera en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd. Detta är synpunkter som även framförts i Socialdemokraternas motion.

Utskottet har under hand fått information från Regeringskansliet om det arbete med förordningsföreskrifter som för närvarande pågår där. Tanken är att anslutande föreskrifter ska träda i kraft samtidigt med det lagförslag som nu behandlas. Dessa föreskrifter ska ställa krav på ökad datasäkerhet och ett förbättrat system för behörighetskontroll hos Arbetsförmedlingen. Enligt underhandsuppgifterna ska det finnas förordningsbestämmelser om att Datainspektionens synpunkter ska hämtas in i samband med större systemförändringar. Det kommer att ges regler om behörighetstilldelning, åtkomstkontroll och utbildning i behandling av personuppgifter. Det ska också ges regler om tekniska tillgångsbegränsningar i system för automatiserad behandling där personuppgifter av känslig natur behandlas. Känsliga och ömtåliga personuppgifter ska endast få behandlas i sådana system där behörigheten kan begränsas tekniskt till de personer som i sitt arbete behöver ta del av uppgifterna. I andra system ska sådana uppgifter endast få behandlas om den enskilde uttryckligen har samtyckt till behandlingen.

Som framgått ovan har Arbetsförmedlingen inlett ett arbete med att se över behörighetstilldelningen och sina nuvarande arbetsmetoder och rutiner ur ett integritets- och datasäkerhetsperspektiv. Företrädare för Arbetsförmedlingen har muntligen informerat utskottet om detta arbete och om tidsplanen för det. Myndigheten har också lämnat in en pm. Det framgår att Arbetsförmedlingen har en handlingsplan för hur känsliga och ömtåliga personuppgifter ska kunna behandlas på ett sådant sätt att ett fullgott integritetsskydd uppnås. Enligt planen ska detta uppnås absolut senast vid utgången av 2013. Enligt Arbetsförmedlingen måste förändringar göras när det gäller arbetsrutiner och tekniska lösningar. Styrande dokument ska ses

över och kompletteras. Efterlevnaden av regler ska säkras. I arbetet ingår även utbildning i två omgångar av samtliga medarbetare. Arbetet bedrivs inom ramen för ett utvecklingsprojekt som leds av en styrgrupp.

Utskottet kan med detta konstatera att åtgärder har vidtagits och kommer att vidtas för att skydda den personliga integriteten.

Intresseavvägningen och frågan om avslag på propositionen

Miljöpartiets invändningar i motion A6 grundar sig på uppfattningen att rättssäkerheten har fått stå tillbaka till förmån för förenkling och snabbhet, medan Vänsterpartiet i motion A5 skjuter in sig på frågan om skyddet för den personliga integriteten som man anser blir avsevärt försämrat om kravet på samtycke tas bort.

Utskottet vill med anledning av detta återigen betona betydelsen av skyddet för den personliga integriteten. I det föregående finns en beskrivning av de åtgärder som vidtas för att garantera ett fullgott integritetsskydd. Utskottet fäster sig särskilt vid att de nya rättsliga möjligheterna att behandla känsliga personuppgifter inte ska kunna användas förrän det finns rutiner och tekniska lösningar som garanterar ett fullgott integritetsskydd.

Vid den intresseavvägning som ska göras anser utskottet att den begränsning av den personliga integriteten som det är fråga om står i rimlig proportion till de ändamål som lagändringen är avsedd att tillgodose. Som sägs i propositionen kan den därmed inte heller anses strida mot vare sig regeringsformens eller Europakonventionens bestämmelser om skydd för den personliga integriteten. Utskottet instämmer med regeringen i att det inte finns några bärande skäl för att upprätthålla strängare krav för Arbetsförmedlingen än för andra jämförbara myndigheter, särskilt som myndigheten har fått ta över ansvaret för personer som tidigare omfattades av bl.a. Försäkringskassans och Migrationsverkets verksamhet. Utskottet anser att man också bör se till de övriga begränsningar som finns i Arbetsförmedlingens registerlag och till att regeringen har möjligheter att ytterligare begränsa behandlingen av känsliga personuppgifter genom förordningsreglering. Även de ovan redovisade åtgärderna talar för att integritets- och rättssäkerhetsaspekterna blir tillgodosedda.

Utskottet kommer sammanfattningsvis fram till att det inte finns skäl att avslå propositionen på de nu berörda grunderna. Det finns inte heller några andra skäl att avslå propositionen, vilket innebär att motionerna med avslagsyrkanden avstyrks. Det är motionerna A5 (V) och A6 (MP).

System, arbetsrutiner, konsekvensanalys m.m.

Som framgått begär Socialdemokraterna tillkännagivanden om betydelsen av att Arbetsförmedlingen har sina system och arbetsrutiner på plats så snart som möjligt (yrkande 2) och att de nya rättsliga möjligheterna att behandla känsliga personuppgifter ska förutsätta att Arbetsförmedlingen i sina rutiner och med sina tekniska lösningar kan garantera en fullgod data-

säkerhet och ett fullgott integritetsskydd (yrkande 3). Utskottet har ingen annan uppfattning i dessa frågor, och regeringen ger i propositionen uttryck för motsvarande åsikt. Även det som framkommit bl.a. genom upplysningarna från Arbetsförmedlingen ger stöd för detta. Några tillkännagivanden till regeringen i dessa frågor kan därför inte anses behövliga.

Socialdemokraterna efterlyser också en konsekvensanalys (yrkande 1) och en redogörelse för hur Arbetsförmedlingen har uppfyllt kraven på ett fullgott behörighetssystem (yrkande 4).

Med anledning av detta kan utskottet konstatera att regeringen instämmer i Justitiekanslerns påpekande att det är viktigt att det sker en regelbunden utvärdering av hur regelverket tillämpas i praktiken. Utskottet noterar också det som regeringen säger i sin konsekvensanalys i fråga om den personliga integriteten. Regeringen anser det angeläget att Arbetsförmedlingen följer upp att regelverket följs och aktivt arbetar med att ytterligare skärpa sina interna rutiner i syfte att uppnå en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd. Utskottet utgår från att regeringen vid behov återkommer i denna sak. Några tillkännagivanden kan inte heller anses nödvändiga med anledning av dessa yrkanden.

Detta innebär att motion A4 (S) bör avslås av riksdagen.

Antagande av lagförslaget

Utskottet anser sammanfattningsvis att riksdagen bör anta förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, vilket innebär att propositionen punkt 1 ska bifallas.

Övriga lagförslag

Propositionen och utskottets ställningstagande

I propositionen finns två andra lagförslag utan samband med det förslag som behandlats ovan. Det gäller dels en ändring i *lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring*, propositionens punkt 2, dels en ändring i *semesterlagen (1977:480)*, propositionens punkt 3.

Ändringen i lagen om arbetslöshetsförsäkring är föranledd av att socialförsäkringsbalken trätt i kraft den 1 januari 2011. De hänvisningar som görs i 3 a § lagen om arbetslöshetsförsäkring till lagen om allmän försäkring och vissa övergångsbestämmelser till den lagen bör därför avse socialförsäkringsbalken respektive lagen om införande av balken.

I semesterlagen föreslås en redaktionell ändring av 15 § som avser hänvisningarna till andra lagrum och en ändring i ikrafträdande- och övergångsbestämmelserna till de lagändringar som genomfördes i enlighet med proposition 2009/10:4 En förenklad semesterlag.

Båda lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2011.

Inga motioner har väckts i de nu berörda delarna.

Utskottet tillstyrker propositionen punkterna 2 och 3 och föreslår att lagförslagen antas av riksdagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avslag på förslaget till ändring i Arbetsförmedlingens registerlag, punkt 1 (MP, V)

av Josefin Brink (V) och Ulf Holm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår proposition 2010/11:42 punkt 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:A5 av Josefin Brink m.fl. (V) och

2010/11:A6 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP).

Ställningstagande

I och med informationsteknikens utveckling lagras numera en stor mängd uppgifter om enskilda personer i olika databaser. Det är därför viktigt att personuppgifter skyddas från behandling som innebär ett obefogat intrång i den personliga integriteten. Vi uppmärksammar särskilt att det från den 1 januari 2011 finns en bestämmelse i 2 kap. 6 § regeringsformen (RF) som innebär att var och en gentemot det allmänna är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten som sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Skyddet kan inskränkas i lag under förutsättning att det sker för att tillgodose ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. En begränsning får dock aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den.

Enligt Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. En offentlig myndighet får bara inskränka denna rättighet med stöd av lag och bara om det är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller förebyggande av oordning och brott eller till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. Rätten till respekt för privatlivet preciseras i EU:s stadga om grundläggande rättigheter där det anges att var och en har rätt till skydd för de personuppgifter som rör honom eller henne.

I och med personuppgiftslagen (1998:204), förkortad PUL, genomfördes Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter i Sverige. Huvudregeln i PUL är att det är förbjudet att behandla känsliga personuppgifter. Uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening samt uppgifter som rör hälsa eller sexualliv betraktas som känsliga uppgifter. PUL är generell, men avvikelser kan meddelas i annan lag eller förordning. Sådana avvikelser meddelas bl.a. i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknads-politiska verksamheten (Arbetsförmedlingens registerlag).

I dag får, enligt 9 § registerlagen, inga andra känsliga personuppgifter än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas. Dessa känsliga personuppgifter och ömtåliga personuppgifter om sociala förhållanden samt omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild får bara behandlas i en databas om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det och den enskilde skriftligen har samtyckt till detta. Den enskilde har rätt att när som helst återkalla sitt samtycke.

När den nuvarande lagen ersatte lagen (1994:459) om arbetsförmedlingsregister behövs, med hänsyn till de integritetskänsliga uppgifter som arbetsmarknadsmyndigheterna behandlar, kravet på skriftligt samtycke. Det fanns förslag om att ändra från skriftligt till uttryckligt samtycke, men för att undvika tveksamheter behövs skriftlighetskravet. Arbetsförmedlingen har, genom bl.a. de nya sjukförsäkringsreglerna och etableringsreformen, fått ett större ansvar att hantera uppgifter om grupper av människor där många står långt från arbetsmarknaden, t.ex. långtidssjuka och nyanlända flyktingar och personer som har varit föremål för åtgärder inom kriminalvården. Regeringen vill nu i samband med detta gå längre och helt ta bort kravet på samtycke och motiverar det med att Arbetsförmedlingens vidgade ansvar medför större behov av att kunna behandla känsliga och ömtåliga personuppgifter.

Propositionen innehåller i enlighet med detta ett förslag till ändring i Arbetsförmedlingens registerlag.

Förslaget innebär att kravet på samtycke för behandling av känsliga och ömtåliga personuppgifter tas bort. Det ska dock alltså krävas att uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. I propositionen hävdar regeringen att förslaget att slopa kravet på samtycke i huvudsak är följdändringar av tidigare genomförda åtgärder och att förändringarna syftar till att underlätta relationen och samarbetet mellan Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Migrationsverket. Det ska bli lättare att kommunicera elektroniskt i ärendehantering.

Inom Arbetsförmedlingen, liksom andra myndigheter, pågår ett arbete med införande av e-förvaltning, övergång till digitala ärendehanteringssystem och ett utökat utbyte av information mellan myndigheter genom

elektronisk överföring. I propositionen anges att kravet på skriftligt samtycke utgör ett hinder i detta arbete som leder till att ärendehantering drar ut på tiden. Det finns ingen anledning att betvivla detta eller att regeringens syfte med den föreslagna förändringen är gott. Kravet på samtycke kan också leda till att enskilda människor riskerar att få vänta alltför länge på det stöd som de är berättigade till.

Systemen innebär dock ökad risk för spridning av integritetskränkande personuppgifter. Därför är det viktigt med en noggrann intresseavvägning. Regeringen anser att borttagandet av kravet på samtycke kan motiveras med viktiga allmänna intressen. Vi delar Datainspektionens tvivel om att övriga bestämmelser i registerförfattningen är tillräckliga för att upprätthålla ett godtagbart skydd för den personliga integriteten. Vi saknar också en ordentlig konsekvensanalys.

Skyddet för den personliga integriteten försämras enligt vår mening avsevärt om kravet på samtycke tas bort. Lämpligheten i detta kan ifrågasättas, särskilt med tanke på att Arbetsförmedlingen anförtros fler känsliga och ömtåliga personuppgifter än vad som tidigare varit fallet.

Våra partier värnar om den personliga integriteten, och vi ser kravet på samtycke som en viktig grund för denna. Om integritetsskyddet luckras upp, riskerar tilliten till Arbetsförmedlingen att minska. Arbetsförmedlingen bör, inte minst för att nå en hög grad av legitimitet, behandla känsliga och ömtåliga personuppgifter som utgår från högt ställda krav på personlig integritet och rättssäkerhet. Det ställs då särskilt höga krav på teknisk och organisatorisk säkerhet.

Vi noterar att flera remissinstanser, bland dem Datainspektionen, LO och Riksförbundet för social och mental hälsa, avstyrker förslaget. Man framhåller att det krävs en mer omfattande och djup analys av hur skyddet av den personliga integriteten ska kunna upprätthållas.

Vi kan se de nackdelar som det innebär för den enskilde att i olika sammanhang följas av informationsfiler med sjukdomshistoria, funktionsnedsättningar och tidigare tillkortakommanden när han eller hon försöker återhämta sig till ett självständigt liv ute i samhället. Omgivningens fördomar, rädslor och negativa attityder utgör ett stort hinder vid arbetsökande. Erfarenheterna av att känsliga uppgifter sprids mellan olika myndigheter och vårdgivare, i medierna och till allmänheten är ytterligare ett argument för att slå vakt om kravet på samtycke.

För att borttagandet av samtyckeskravet ska kunna godtas är det nödvändigt att säkerställa att de aktuella uppgifterna inte används i otillbörliga syften eller att informationen sprids till obehöriga. Fullgod datasäkerhet och fullgoda rutiner för behörighetstilldelning i systemen är mycket viktigt när känsliga personuppgifter behandlas. Det är enligt vår mening ytterst tveksamt om tillräckliga skyddsåtgärder har vidtagits för att garantera ett fullgott skydd för den personliga integriteten om samtyckeskravet tas bort. De upplysningar som lämnats under ärendets beredning i utskottet ändrar inte vår uppfattning om detta.

Regeringen har valt att under en kort tid, i olika omgångar, föreslå förändringar när det gäller hur personuppgifter ska få behandlas inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Det hade varit att föredra om regeringen i stället hade lagt fram ett genomarbetat helhetsförslag, vid ett och samma tillfälle, tillsammans med en konsekvensanalys av de sammantagna förändringarna i integritetsskyddet. Det hade då varit betydligt enklare både för remissinstanser och för riksdagen att överblicka följderna av de föreslagna förändringarna.

Förarbetet till den del av ändringarna i Arbetsförmedlingens registerlag som nu är uppe till behandling är dessutom präglad av slarv. Remisstiden har varit alltför kort och, vad värre är, man har dessutom i hög grad bortsett från de synpunkter som lämnats från viktiga remissinstanser. Det saknas också statistik om hur många människor som förs mellan systemen och försäkringarna, vilket gör det svårt att få grepp om problemets omfattning. Vi anser mot den bakgrunden att det är djupt olyckligt att regeringen inte berett frågan på ett tillräckligt seriöst sätt.

Den sammantagna bedömningen är att rättssäkerheten får stå tillbaka till förmån för förenkling och snabbhet. Det är oacceptabelt enligt vår mening. Vår inställning är den motsatta. Vi accepterar inte i något sammanhang att rättssäkerheten ens naggas i kanten.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att propositionen i denna del bör avslås av riksdagen. Det innebär att motionerna A5 (V) och A6 (MP) tillstyrks.

2. Konsekvensanalys m.m., punkt 3 (S)

av Maria Stenberg (S), Patrik Björck (S), Ann-Christin Ahlberg (S), Johan Andersson (S), Kerstin Nilsson (S) och Ingemar Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:A4 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Vi socialdemokrater anser att det måste ställas särskilt höga krav på den tekniska och organisatoriska säkerheten vid behandling av känsliga personuppgifter. Arbetsförmedlingen är skyldig att utforma sina rutiner och system så att den samlade tillgången till och spridningen av känsliga personuppgifter blir så liten som möjligt. Vi konstaterar att Arbetsförmedlingens skyldigheter i detta avseende redan följer av bestämmelserna i 11 § Arbetsförmedlingens registerlag och av regleringen i personuppgiftslagen om säkerheten vid behandling av personuppgifter. Vi utgår också från att

uppgiften i propositionen om att de kompletterande aktörernas möjligheter att behandla personuppgifter om de arbetssökande inte påverkas av detta förslag.

Förslaget om att ta bort samtyckeskravet kan innebära fördelar för den enskilde, exempelvis snabbare, mindre omständlig och framför allt mer adekvat service. Det kan också förenkla och effektivisera arbetet för de berörda myndigheterna. Onödig administration kan därmed undanröjas. Vi delar uppfattningen att det inte är rimligt att ställa högre krav på Arbetsförmedlingens hantering av känsliga uppgifter än på exempelvis Försäkringskassans eller Migrationsverkets. Vi är av dessa skäl inte emot förslaget i sig. Med hänsyn till betydelsen av lagändringen anser vi dock att regeringen skyndsamt bör genomföra en konsekvensanalys (yrkande 1).

För behandling av känsliga personuppgifter i andra system bör det även fortsättningsvis krävas att ett samtycke hämtas in från den enskilde. Vi noterar att regeringen meddelat att man avser att meddela föreskrifter i förordning om vilka ytterligare krav som ska ställas på Arbetsförmedlingens behörighetssystem.

Ett borttagande av samtyckeskravet ställer högre krav på att Arbetsförmedlingen arbetar aktivt med sina interna säkerhetsrutiner och ser över behörighetstilldelningen i systemen. Det kommer att bli än viktigare än tidigare att Arbetsförmedlingen ser till att endast de handläggare som verkligen har behov av uppgifterna har tillgång till dem och att dessa handläggare inte har tillgång till fler uppgifter än vad som är nödvändigt. Vi instämmer i Datainspektionens påpekande i sitt remissyttrande om att Arbetsförmedlingen hittills har arbetat med för vida behörigheter i sina datasystem. Känsliga personuppgifter bör endast få behandlas i sådana datasystem där tillgången till uppgifterna rent tekniskt kan begränsas till de personer som verkligen behöver tillgång till uppgifterna.

Det är enligt vår mening av yttersta vikt att Arbetsförmedlingen har sina nya system och arbetsrutiner på plats så snart som möjligt (yrkande 2). Dessa nya system och rutiner är också en förutsättning för att Arbetsförmedlingen på sikt ska få övergå till ett digitalt ärendehanteringssystem. Nya rättsliga möjligheter att behandla känsliga personuppgifter ska enligt vår uppfattning inte få tas i anspråk förrän myndigheten har sådana rutiner och tekniska lösningar på plats att en fullgott datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd kan garanteras (yrkande 3).

Arbetsförmedlingen har enligt upplysningar som lämnats till utskottet inlett ett arbete med att se över behörighetstilldelningen och sina nuvarande arbetsmetoder och rutiner ur ett integritets- och datasäkerhetsperspektiv. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen involverar Datainspektionen i detta arbete. Målet bör enligt vår uppfattning vara att Arbetsförmedlingens tekniska system, arbetsrutiner och rutiner för behörighetsdelning uppfyller inspektionens krav på ett fullgott behörighetssystem. Vi anser att regeringen ska komma tillbaka till riksdagen med en redogörelse för hur Arbetsförmedlingen har uppfyllt dessa krav (yrkande 4).

Slutligen vill vi instämma i den kritik som LO och Saco har framfört i sina remissyttranden. Remisstiden har varit mycket kort, och regeringen har stressat fram beslut i frågan. Det är inte acceptabelt att en lagändring i en fråga av denna betydelse inte har beretts mer omfattande. Vi ser mycket allvarligt på att regeringen återigen slarvar med förarbeten och rimliga remisstider och att man tenderar att negligera remissinstansernas synpunkter.

Det som vi har anfört om en konsekvensanalys, om system och arbetsrutiner hos Arbetsförmedlingen, om villkor för behandling av känsliga personuppgifter och om en redogörelse för hur kraven uppfyllts bör ges regeringen till känna. Detta innebär att motion A4 (S) bör bifallas av riksdagen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2010/11:42 Borttagande av kravet på samtycke för behandling av vissa personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480).

Följdmotionerna

2010/11:A4 av Ylva Johansson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyndsamt genomföra en konsekvensanalys.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att Arbetsförmedlingen har sina nya system och arbetsrutiner på plats så snart som möjligt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nya rättsliga möjligheter att behandla känsliga personuppgifter inte får tas i anspråk förrän myndigheten har rutiner och tekniska lösningar på plats för att kunna garantera en fullgod datasäkerhet och ett fullgott integritetsskydd.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med en redogörelse för hur Arbetsförmedlingen har uppfyllt kraven på ett fullgott behörighetssystem.

2010/11:A5 av Josefin Brink m.fl. (V):

Riksdagen avslår de föreslagna ändringarna i 9 § lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

2010/11:A6 av Mehmet Kaplan m.fl. (MP):

Riksdagen avslår regeringens proposition 2010/11:42.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

I en arbetsmarknadspolitisk databas får inga andra känsliga personuppgifter som avses i 13 § personuppgiftslagen (1998:204) behandlas än sådana som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa.

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa, *personuppgifter om sociala förhållanden samt omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild*, får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det *och den enskilde skriftligen har samtyckt till detta. Angående återkallelse av ett sådant samtycke gäller vad som föreskrivs i 12 § första stycket personuppgiftslagen (1998:204).*

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av det. *Detsamma gäller för personuppgifter om sociala förhållanden samt för omdömen, slutsatser eller andra värderande upplysningar om en enskild.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 3 a § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §¹

För en sökande som har varit långvarigt sjukfrånvarande finns vissa särskilda bestämmelser i 7 a, 12, 15, 15 d, 17 a och 33 a §§.

Att en person har varit långvarigt sjukfrånvarande innebär i denna lag att han eller hon inte kan få sjukpenning för fler dagar *enligt 3 kap. 4 eller 10 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring* eller har fått tidsbegränsad sjukersättning under det högsta antalet månader som sådan ersättning kan betalas ut enligt *övergångsbestämmelserna till lagen (2008:480) om ändring i nämnda lag.*

Att en person har varit långvarigt sjukfrånvarande innebär i denna lag att han eller hon inte kan få sjukpenning för fler dagar *på grund av 27 kap. 20–24 a §§ socialförsäkringsbalken* eller har fått tidsbegränsad sjukersättning under det högsta antalet månader som sådan ersättning kan betalas ut enligt *4 kap. 31 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.*

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

¹ Senaste lydelse 2009:1596.

3 Förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)

Härigenom föreskrivs i fråga om semesterlagen (1977:480)
dels att rubriken "Inledande bestämmelser" före 1 § ska utgå,
dels att 15 § ska ha följande lydelse,
dels att punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till
 lagen (2009:1439) om ändring i nämnda lag ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §²

Om det under semesterledigheten infaller en eller flera dagar då arbetstagaren inte *har* kunnat arbeta på grund av sjukdom eller arbetsskada, eller en eller flera dagar som *i övrigt* är semesterlönegrundande enligt 17–17 b §§ ska, om arbetstagaren utan dröjsmål begär det, sådana dagar inte räknas som semesterdagar. I sådant fall ska de semesterdagar som återstår förläggas i ett sammanhang, om arbetstagaren inte medger annat.

Om det under semesterledigheten infaller en eller flera dagar då arbetstagaren inte *hade* kunnat arbeta på grund av sjukdom eller arbetsskada, eller en eller flera dagar som är semesterlönegrundande enligt 17 a och 17 b §§ ska, om arbetstagaren utan dröjsmål begär det, sådana dagar inte räknas som semesterdagar. I sådant fall ska de semesterdagar som återstår förläggas i ett sammanhang, om arbetstagaren inte medger annat.

2. De nya bestämmelserna i 17 § tillämpas första gången på frånvaroperioder som påbörjas efter ikraftträdandet. När det gäller den som vid lagens ikraftträdande på deltid är frånvarande från arbetet på grund av sjukdom eller arbetsskada, *tillämpas dock* de nya bestämmelserna redan från ikraftträdandet.

2. De nya bestämmelserna i 17 § tillämpas första gången på frånvaroperioder som påbörjas efter ikraftträdandet. När det gäller den som vid lagens ikraftträdande på deltid är frånvarande från arbetet på grund av sjukdom eller arbetsskada, *ska* de nya bestämmelserna *tillämpas* redan från ikraftträdandet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2011.

² Senaste lydelse 2009:1439.